

Działalność szkoleniowa Państwowego Instytutu Weterynaryjnego w Puławach

ADAM DZIERŻAWSKI

Państwowy Instytut Weterynaryjny – Państwowy Instytut Badawczy, Al. Partyzantów 57, 24-100 Puławy

Dzierżawski A.

Postgraduate training in the National Veterinary Research Institute in Puławy

Summary

Postgraduate training in the Institute has been implemented since its establishment. There have been two periods in this training process: training within the framework of Institute structures up until 1971 and training after the Postgraduate Training Centre began its activity. During these periods the conditions, methods, ways of financing and management as well as the education program of the training Centre were quite different. Nevertheless, the training has always been performed according to the best knowledge available and taking into account the needs of the veterinary service. At present the Centre acts as an institution of continuing postgraduate education for veterinarians and related professionals by offering courses and specialized study programmes.

Keywords: postgraduate training, history of Postgraduate Training Centre

Ważnym elementem pracy Instytutu, obok badań naukowych, jest przekazywanie wiedzy i osiągnięć naukowych do praktyki oraz dokształcanie podyplomowe lekarzy weterynarii. Statut nadany Instytutowi zarządzeniem nr 315 ministra rolnictwa z dnia 23.12.1955 r. jako zadanie wymienia „współpracę w szkoleniu terenowej służby weterynaryjnej”, natomiast o „doksztalcaniu specjalistycznym terenowej służby weterynaryjnej” mówi statut nadany Instytutowi zarządzeniem nr 100 ministra rolnictwa z dnia 2.06.1966 r. W szkoleniach podyplomowych, jakie prowadził Instytut Weterynarii w 60-letnim okresie istnienia, można wydzielić dwa okresy: pierwszy – od powołania Instytutu Weterynarii w 1945 r. do 1971 r. i drugi – od 7 września 1971 r. do chwili obecnej; jest to okres funkcjonowania centrum szkoleniowego.

Kształcenie podyplomowe w Instytucie zapoczątkowano już w pierwszych latach jego działalności. W Instytucie terenowi lekarze weterynarii mieli możliwość zdobywania wiedzy i doświadczenia tak laboratoryjnego, jak i praktycznego. Szkolenia odbywały się w laboratoriach Instytutu. Kursy organizowali kierownicy zakładów lub pracowni wg programów odpowiadających na potrzeby służby weterynaryjnej. Kursy obejmowały zagadnienia dotyczące chorób głównych gatunków zwierząt gospodarskich, mikro-

Budynek główny Weterynaryjnego Centrum Kształcenia Podyplomowego

biologii i parazytologii oraz weterynaryjnego nadzoru nad żywnością. W latach 1951-1961 przeprowadzono 26 kursów, w których wzięły udział 543 osoby (1).

W odpowiedzi na rosnące z roku na rok zainteresowanie szkoleniami Instytut w 1962 r. utworzył stanowisko ds. organizacji i koordynacji szkoleń. Stanowisko to powierzono lek. wet. Kazimierzowi Rzeszowskiemu, który zajmował się tym zagadnieniem do 1971 r. Wykłady odbywały się nadal w niewielkiej, jak na rosnące potrzeby „terenu” – sali konferencyjnej, a ćwiczenia w pracowniach Instytutu.

Lek. wet. Zbigniew Służewski
1971–1974

Doc. dr Antoni Tekliński
1974–1979

Dr Stefan Drozdowski
1980–1987

Największy udział w działalności szkoleniowej miały w tym okresie takie zakłady, jak: Zakład Chorób Drobiu, Zakład Chorób Świń, Zakład Chorób Ryb, Zakład Higieny Produktów Zwierzęcych, Pracownia Chorób Młodych Zwierząt, Zakład Chorób Bydła, Zakład Mikrobiologii, Zakład Farmakologii i Toksykologii, Zakład Parazytologii. W latach 1962–1971 odbyło się łącznie 97 kursów, a ukończyło je ponad 1500 osób (3).

Tematyka kursów koncentrowała się wokół higieny i technologii produkcji środków spożywczych zwierzęcego pochodzenia oraz badań mikrobiologicznych i chemicznych żywności, mikrobiologii, parazytologii, toksykologii, diagnostyki serologicznej i chorób gruczołu mlekowego. Druga grupa tematyczna szkoleń dotyczyła diagnostyki i zwalczania chorób poszczególnych gatunków zwierząt: trzody chlewnej, drobiu, ryb, młodych zwierząt, pszczoł. Szkolenia obejmowały również administracyjne problemy zwalczania chorób zakaźnych i inwazyjnych poszczególnych gatunków zwierząt. W tym okresie nadzór nad szkoleniami był w gestii dyrekcji Instytutu. Programy szkoleń i ich organizację powierzono kierownikom zakładów naukowych. Kursy zwykle były finansowane z środków własnych Instytutu przy minimalnych kosztach struktur terenowych służby weterynaryjnej.

Ośrodek puławski prowadził szkolenia na wysokim poziomie, zdobywając uznanie nie tylko resortu rolnictwa, ale i słuchaczy, ponieważ program szkoleń odzwierciedlał aktualne potrzeby służby weterynaryjnej. Wzrastało z roku na rok obciążenie pracowni i zakładów naukowych pracami badawczymi, co kolidowało z prowadzeniem coraz większej liczby szkoleń wewnątrz Instytutu. Narastająca z roku na rok liczba kursów i osób szkolnych stawiała przed kierownictwem Instytutu potrzebę stworzenia właściwych warunków dydaktycznych do prowadzenia szkoleń i socjalno-bytowych dla uczestników. Te elementy złożyły się na podstawę konieczności budowy centrum szkoleniowego dla potrzeb weterynarii. Duże doświadczenie

Instytutu w prowadzeniu szkoleń, ich niezaprzeczalna, wysoka przydatność praktyczna i dobra ocena merytoryczna prowadzonych zajęć uzasadniały zlokalizowanie ośrodka do kształcenia kadr weterynaryjnych w Puławach. Po wielu naradach i staraniach Departamentu Weterynarii, Zrzeszenia Lekarzy i Techników Weterynarii oraz Instytutu Weterynarii w maju 1969 roku w Puławach rozpoczęto budowę obiektów ośrodka o kubaturze 10 000 m³ za sumę 12,5 mln. złotych (2).

W dniu 7 września 1971 r. rozpoczął działalność Centralny Ośrodek Kształcenia i Doskonalenia Służby Weterynaryjnej Instytutu Weterynarii w Puławach. Kierownikiem COK i DSW został lek. wet. Zbigniew Służewski, ówczesny wicedyrektor Instytutu ds. inżynierijno-technicznych. Natomiast w Instytucie utworzono nową jednostkę organizacyjną – Zakład Doskonalenia Kadr, którego kierownikiem został dr Antoni Tekliński. W procesie dokształcania Ośrodek spełniał funkcje organizacyjne i socjalne, zaś Zakład Doskonalenia Kadr zajmował się zagadnieniami merytorycznymi, tzn. opracowywaniem planów szkoleń oraz śledzeniem prawidłowości ich przebiegu, oceną i weryfikacją kadry dydaktycznej, a także współpracą z terenowymi zakładami weterynarii.

W latach 1971–1974 Ośrodek działał na terytorium Instytutu, jako samodzielna jednostka finansowana i podległa Departamentowi Nauki i Oświaty Rolniczej Ministerstwa Rolnictwa, który sprawował nadzór organizacyjny i pedagogiczny oraz opracowywał programy szkoleń. Natomiast Departament Weterynarii MR zatwierdzał plany i programy doskonalenia służby weterynaryjnej. W tym czasie, obsługą szkoleń zajmowało się 28 osób zatrudnionych w Ministerstwie Rolnictwa, w Instytucie i bezpośrednio w ośrodku. Wszystkie koszty szkolenia pokrywano ze środków resortu rolnictwa (2).

W roku 1974 nastąpiła reorganizacja i ośrodek szkoleniowy pod nazwą Centralny Ośrodek Doskonalenia Kadr Weterynaryjnych stał się komórką organizacyjną Instytutu Weterynarii podległą dyrektorowi Instytutu. Kierownikiem CODKW został doc. dr Antoni Tekliński, który pełnił tę funkcję do czasu przejścia na emeryturę w 1979 r. Pod jego kierownictwem Ośrodek uzyskał opinię jednego z najefektywniejszych i najlepiej zorganizowanych ośrodków szkoleniowych w resorcie rolnictwa, tak pod względem efektywności jego wykorzystania, jak poziomu zajęć i sprawności organizacyjnej. Programy i plany szkoleń oraz ich organizację przygotowywał i prowadził Ośrodek. Kosz-

**Prof. dr
Stanisław Tereszczuk**
1987–1992

**Doc. dr hab.
Tadeusz Wijaszka**
1992–1998

ty rzeczowe i osobowe opłacano ze środków otrzymanych z resortu, a inne koszty pokrywały struktury terenowej służby weterynaryjnej (2).

Z chwilą uruchomienia Ośrodka stało się możliwe prowadzenie planowego doskonalenia lekarzy weterynarii we wszystkich dziedzinach nauk weterynaryjnych, gdyż ośrodek w Puławach korzystał z kadry specjalistów wydziałów weterynaryjnych w Lublinie i Warszawie. Było to szczególnie ważne w przypadku kursów o charakterze klinicznym, gdyż w tym zakresie Instytut nie posiadał odpowiedniej bazy. Już w pierwszych trzech latach pracy Ośrodka objęto szkoleniem prawie pięciokrotnie większą liczbę uczestników w porównaniu z analogicznym okresem działalności szkoleniowej prowadzonej w poprzednich warunkach (3).

Kierownictwo CODKW po doc. A. Teklińskim przejął dr Stefan Drozdowski, a po jego wyjeździe za granicę w 1987 r. – prof. dr Stanisław Tereszczuk, który pełnił tę funkcję do 1992 r. Następnie, od 1992 do 1998 r., funkcję kierownika pełnił obecny dyrektor Instytutu doc. dr hab. Tadeusz Wijaszka. W międzyczasie CODKW zmieniło nazwę na Weterynaryjne Centrum Kształcenia Podyplomowego (WCKP). Po wyjeździe doc. Wijaszki do przedstawicielstwa Polski przy UE w Brukseli, w latach 1998–2002, obowiązki kierownika pełnił dr Jerzy Krasucki. Obecnie, od 2002 r., kierownikiem WCKP jest dr Adam Dzierżawski.

W 1994 r. Ośrodek we współpracy z Wydziałem Weterynaryjnym Akademii Rolniczej w Lublinie zapoczątkował organizowanie międzynarodowych zjazdów dermatologów oraz sympozja radiologów weterynaryjnych. W latach 1971–1994 odbyło się w Ośrodku 598 kursów, na których przeszkolono 22 482 osoby. W omawianym okresie WCKP zorganizowało 303 konferencje poświęcone różnorodnym aktualnym zagadnieniom działalności służby weterynaryjnej, w których wzięło udział 9975 osób (1).

Uchwalenie przez Sejm w 1990 r. ustawy o zawodzie lekarza weterynarii i izbach lekarsko-weterynaryjnych odmieniło nie tylko oblicze zawodu, lecz również spowodowało poważną reorganizację szkoleń. W latach 1994–2004 nową, dominującą formą podnoszenia kwalifikacji było kształcenie w ramach specjalizacji dla lekarzy weterynarii. Stało się to za sprawą rozporządzenia ministra rolnictwa i gospodarki żywnościowej z dnia 15 grudnia 1994 r., które wprowadziło kształcenie specjalizacyjne dla lekarzy weterynarii. Powyższe rozporządzenie powołuje Komisję ds. Specjalizacji Lekarzy Weterynarii, z siedzibą w Państwowym Instytucie Weterynaryjnym w Puławach oraz nakłada na Instytut obowiązek koordynacji i prowadzenia obsługi szkoleń specjalistycznych. Doskonalenie zawodowe lekarzy weterynarii w formie specjalizacji ma służyć permanentnej aktualizacji posiadanej przez nich wiedzy i umiejętności. Należy zaznaczyć,

Dr Jerzy Krasucki
1998–2002

Dr Adam Dzierżawski
od 2003

że doc. dr hab. Tadeusz Wijaszka brał czynny udział w pracach nad ustawą o zawodzie i izbach lekarsko-weterynaryjnych, przyczynił się do powstania i wydania rozporządzenia dotyczącego specjalizacji oraz był współtwórcą programu specjalizacji i jednym z jej pierwszych realizatorów. Początkowo specjalizacje były prowadzone tylko w Instytucie, a obecnie specjalistyczne studia podyplomowe z niektórymi specjalizacji prowadzone są również na wydziałach medycyny weterynaryjnej. Aktualnie specjalizacja obejmuje 17 dziedzin wiedzy weterynaryjnej. W latach 1994–2004 tytuł specjalisty otrzymało 2024 lekarzy weterynarii. Obecnie 995 lekarzy weterynarii uczestniczy w szkoleniu specjalizacyjnym.

W latach 2002–2003 WCKP włączyło się w nurt przygotowań weterynarii do akcesji do UE; organizowano szkolenia dotyczące interpretacji dyrektyw unijnych i ich transpozycji na ustawy oraz rozporządzenia dostosowujące polskie przepisy weterynaryjne do prawa unijnego. Jednocześnie zapoznawano na licznych kursach służbę weterynaryjną z zadaniami, które powinny być podjęte przed akcesją.

Ogółem w latach 1994-2004 zorganizowano 498 kursów i 179 konferencji, w których wzięło udział 25 635 osób.

Aktualnie Centrum funkcjonuje jako samodzielna jednostka podległa dyrektorowi Instytutu, zatrudniająca 11 osób, prowadząca specjalistyczne doskonalenie zawodowe lekarzy weterynarii w formie szkolenia kursowego i konferencyjnego o charakterze usługowym w oparciu o własną bazę dydaktyczną, socjalną i laboratoryjną. Hotel Centrum posiada 77 miejsc noclegowych w pokojach jedno- i dwuosobowych, dwie sale wykładowe, jedną salę ćwiczeniową o 34 stanowiskach, z podstawowym wyposażeniem laboratoryjnym. W miarę potrzeb Centrum korzysta ze specjalistycznej aparatury i urządzeń laboratoryjnych zakładów Instytutu.

Treści programów są odbiciem aktualnych potrzeb lekarzy weterynarii niezależnie od miejsca pracy. Są one korygowane w oparciu o wyniki badań ankietowych przeprowadzanych po każdym kursie. Tematyka szkoleń obejmuje około 40 zagadnień ujętych w tematy, które są przedmiotem poszczególnych kursów.

Centrum nie zatrudnia własnych wykładowców, lecz zleca prowadzenie wykładów i ćwiczeń pracownikom Instytutu (w około 40%), akademii rolniczych i innych instytucji naukowych (PAN, instytuty resortowe), pracownikom Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Głównego i wojewódzkich inspektoratów weterynarii oraz praktykującym lekarzom. Weterynaryjne Centrum Kształcenia Podyplomowego jest dla lekarzy weterynarii i innych specjalistów płaszczyzną wzajemnych kontaktów i wymiany doświadczeń. Kontakt pracowników naukowych Instytutu z pracownikami terenowej służby weterynaryjnej jest niejednokrotnie czynnikiem stymulującym do podjęcia nowych kierunków badań naukowych.

Od kilku lat toczy się dyskusja o konieczności wprowadzenia zmian w systemie kształcenia lekarzy weterynarii w okresie studiów, efektów tych zmian można się spodziewać za 5-7 lat. Natomiast szybko zachodzące zmiany w gospodarce rolnej i produkcji zwierzęcej potrzebują już dziś dobrze przygotowanych lekarzy weterynarii (4).

Mając tę świadomość tworzymy podstawy do wprowadzenia nowych form szkolenia podyplomowego. Instytut włącza się w nurt tej dyskusji z myślą o organizacji szkoleń ciągłych, które dają szansę praktykującym lekarzom weterynarii szybkiego uzupełnienia wiedzy po dyplomie. Ale o szkoleniu ciągłym, podobnie jak o zmianach w kształceniu studentów, jak dotychczas tylko się dyskutuje.

Sala konferencyjna WCKP

Piśmiennictwo

1. Praca zbiorowa. 50-lecie 1945-1995 Państwowego Instytutu Weterynaryjnego w Puławach. PIWet., Puławy, 184-189.
2. Szużewski Z.: Centralny Ośrodek Doskazywania i Doskonalenia Służby Weterynaryjnej w Puławach. Życie Wet. 1971, 46, 129-132.
3. Tekliński A.: Doskonalenie służby weterynaryjnej w Instytucie Weterynarii w Puławach. Medycyna Wet. 1974, 30, 694-696.
4. Wierzbowski S.: Potrzeba specjalizacji gatunkowej. Medycyna Wet. 2005, 61, 116-117.

Adres autora: dr Adam Dzierżawski, Al. Partyzantów 57, 24-100 Puławy

HANSSON I., OLSSON ENGVALL E., LINDBLAD J., GUNNARSSON A., VÅGSHOLM I.: Program zwalczania *Campylobacter* sp. u brojlerów w Szwecji, lipiec 2001-czerwiec 2002. (Surveillance programme for *Campylobacter* species in Swedish broilers, July 2001 to June 2002). Vet. Rec. 155, 193-196, 2004 (7)

W okresie od 1 lipca 2001 r. do 31 lipca 2002 r. przebadano na obecność *Campylobacter* sp. 20 599 próbek pochodzących z 4133 grup ubojowych brojlerów w 9 rzeźniach. Grupa ubojowa liczyła od 1000 do 50 000 ptaków. Brojlery pochodziły od 127 producentów z 499 ferm hodowlanych. Próbkę składała się z 0,5 g kału pochodzącego z 10 wymazów z kloaki. Ponadto do badań włączono wycinki skóry szyi (2 cm²) pobrane z 10 tuszek po schłodzeniu z każdej grupy ubojowej. Próbkę z każdej grupy ubojowej zawierała 40 próbek kału i 10 próbek skóry. Próbkę posiewano na podłoża bakteriologiczne, a *Campylobacter* identyfikowano w oparciu o morfologię kolonii, właściwości morfologiczne i biochemiczne zarazka. *Campylobacter* występował w kale brojlerów z 17 grup ubojowych i w skórze 22% grup ubojowych. Średni wiek grupy ubojowej brojlerów, u których stwierdzono *Campylobacter* wynosił 36,1 dni, a grupy wolnej od zakażenia 35,8 dni. W 18% przypadków zarazek izolowano z jednej lub dwóch próbek kału. Ponad 90% grup ubojowych brojlerów zakażonych przez *Campylobacter* pochodziło od 50% producentów brojlerów.